

Bestuursopdracht Verkenning Regiorotonde Steenderen e.o.

definitief

Bestuurlijk opdrachtgever	Wilko Pelgrom
Ambtelijk opdrachtgever	
Ambtelijk opdrachtnemer	
Looptijd	t/m Q1 2024

Opdracht	Het organiseren, (technisch) ondersteunen en uitvoeren (incl. rapportage) van een gezamenlijke verkenning met gebiedspartners naar de haalbaarheid en wenselijkheid van de Visie Regiorotonde, zodat eind Q1 het commitment kan worden bepaald voor een gezamenlijk vervolgtraject.
-----------------	---

Waarom

Context	Netcongestie is een groeiend probleem. Gemeenten hebben slechts een beperkt handelingsperspectief als het gaat om leveringszekerheid. Oplossingen als netverzwaring, congestiemanagement etc. liggen in het domein van de netbeheerders (en de opgaven in de Achterhoek zijn groot). Het via het middenspanningsnet uitwisselen van stroom, in combinatie met vergroten van de opwekcapaciteit, kan mogelijk wel een oplossing bieden. De afgelopen maanden is hier, met steun van het Ministerie voor BZK, in het kader van de TownDeal Sterke Streken, een preverkenning naar gedaan. Daarbij hebben we ook de ambitie van onze raad, om te komen tot een lokaal energiesysteem, betrokken. Uit deze preverkenning blijkt dat er juist in onze gemeente, door de investeringsplannen van een aantal lokale bedrijven, kansen liggen om de weerbaarheid van de energievoorziening voor Steenderen en omstreken te vergroten. Door aan te haken op lopende investeringsplannen ontstaat er voldoende massa en diversiteit van stromen om vraag en aanbod intern te balanceren. Ook zien we kansen op het terrein van opwekcapaciteit en flexibiliteit (bijvoorbeeld door peakshaving, opslag en conversie). Als we niet alleen een energierotonde realiseren, maar ook rotondes voor water en nutriënten ontstaan ook substantiële meekoppelkansen op thema's als het tegengaan van droogteproblematiek, vitaliteit van kernen, transitie binnen de agrarische sector, ketencirculariteit en nieuwe economische dragers. Met een (gecombineerde) regiorotonde houden we energie, water, nutriënten, waarde en naoberkracht in de regio. Zie ook de Visie Regiorotonde Steenderen e.o. (bijlage)
----------------	---

Doel	Leveringszekerheid / mitigeren netcongestie Steenderen en omstreken vergroot haar weerbaarheid met een lokaal energiesysteem / regiorotonde, en creëert daarmee bovendien een vliegende start voor een integrerende gebiedsontwikkeling met maatschappelijke return. Deze regiorotonde dient uitbreidbaar en kopieerbaar te zijn.
-------------	--

Meekoppelkansen	De vorming van een regiorotonde conform onze visie biedt de kans om meervoudige opgaven in Steenderen integraal aan te pakken. Door mest en groenafval te vergisten kunnen we energie opwekken, kunstmest produceren en de stikstofbelasting van de agrarische sector verminderen. Ook uit proceswater kan energie in het systeem worden gevoed, en gezuiverd proceswater kan terug in de ondergrond. Daarmee kunnen we bijdragen aan belangrijke beleidsambities zoals
------------------------	---

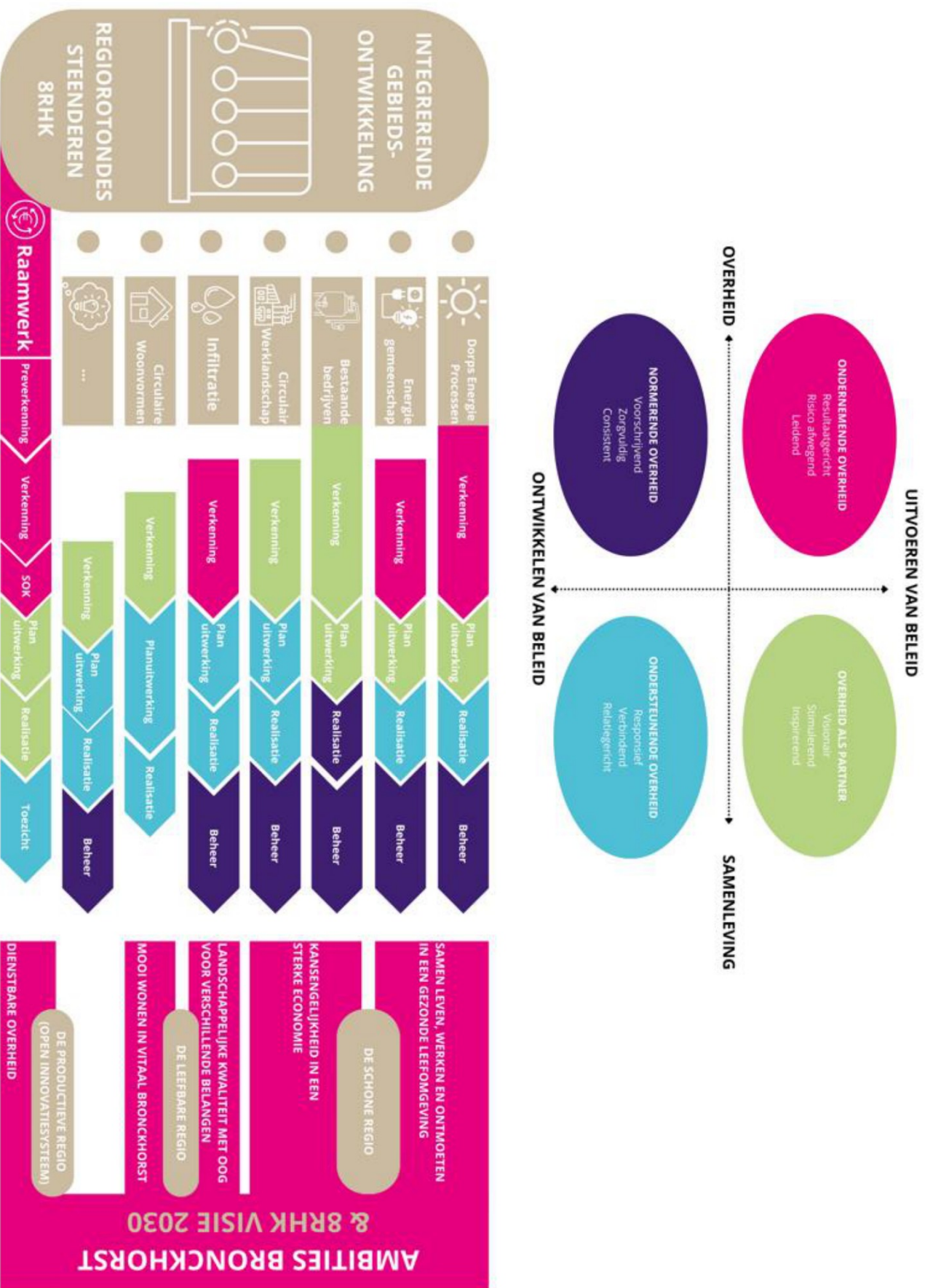
	• Aanpak droogteproblematiek door infiltratie en retentie • Lokaal perspectief voor agrariërs: centrale vergister met kunstmestfabriek • Lokaal perspectief voor nieuwe economische dragers, woningbouw, bedrijvigheid, energie-initiatieven (zon, wind en [REDACTED] aansluitcapaciteit en leveringszekerheid door lokaal energiesysteem E.e.a. wordt toegelicht in de Opgavenmatrix (zie Visie Regiorotonde, bijlage)
Urgentie	Op 9 november 2023 hebben TenneT en Liander voor bestuurders in de regio Achterhoek een presentatie gegeven over Netcongestie. Het Achterhoekse net zit vol, met name het hoogspanningsnet, maar ook bij Liander zijn de capaciteitsgrenzen bereikt. TenneT heeft tot 2029 geen ruimte op het net. Uitbreiding duurt erg lang mede door de benodigde gronden en procedures. Dit heeft effect op de voortgang van de energietransitie, de woningbouw en de economie. Netcongestie raakt niet alleen nieuwe ontwikkelingen, maar ook bestaande afnemers en aanbieders van stroom. Diverse grootverbruikers hebben al signalen ontvangen dat de leveringszekerheid niet langer gegarandeerd is en dat zij op zoek moeten naar alternatieven. De exacte impact van de netcongestie voor Bronckhorst zal de komende maanden duidelijk worden.
Impact	Het behoud van leveringszekerheid voor lokale inwoners en bedrijven is van vitaal belang en haast niet in geld / waarde te kwantificeren. Het lokale energiesysteem (de energierotonde) moet een (operationeel en) financieel voordeel opleveren voor leveranciers van energiebronnen, voor energieproducenten en voor afnemers. Welk voordeel, en welke ruimte er is om vanuit die energierotonde (al dan niet in samenhang met de water- en nutriëntenrotonde) ook een financiële bijdrage te leveren aan maatschappelijke doelstellingen, moet nader worden onderzocht. Daarenboven biedt het mitigeren van de netcongestie en de creatie van regiorotondes, waarop niet alleen stroom maar ook nutriënten en water worden gebalanceerd, zoals hierboven beschreven verschillende meekoppelkansen. Uiteindelijk kan dit leiden tot een gebiedsimpuls van [REDACTED] c, nog los van de immateriële waardecreatie (perspectief). Bovendien is het proces dat we willen doorlopen te zien als een proeftuin voor bestuurlijke innovatie ten aanzien van opgaven- en gebiedsgerichte samenwerking: ruimtelijke puzzel in beweging krijgen.
Momentum	Zich sluitende windows of opportunity: • Bestaande bedrijven & boeren zien zich gedwongen tot versnelde procesinnovatie vanwege netcongestie en wet- en regelgeving • Massa en diversiteit nodig voor regiorotonde • Lokale koppelkansen vanaf start opnemen in businesscase.
Wat	
Beoogd resultaat	Eind Q1: Een gezamenlijk en gedragen beeld over de haalbaarheid en wenselijkheid van de Regiorotonde Steenderen e.o.; overeenstemming op hoofdlijnen in het bestuurlijk overleg over het (al dan niet) aangaan van een Samenwerkingsovereenkomst (inclusief scope, rolneming en cofinanciering van het vervolgtraject).

Werkwijze	Omdat bedrijven niet kunnen wachten met hun investeringen in energietransitie moet er in zeer korte tijd (3 maanden) duidelijk worden in hoeverre de vorming van een Regiorotonde (en het lokaal uitwisselen van nutriënten, energie en water) haalbaar en wenselijk is. De verkenningsfase wordt daarom afgetrapt met een gezamenlijke ambtelijke bijeenkomst. De verkenning wordt verder in overleg met de gebiedspartners vormgegeven. Voorstellen hiervoor zijn in voorbereiding. Qua structuur willen we werken met een Bestuurlijk Overleg waarin alle gebiedspartners vertegenwoordigd zijn, en Werkgroepen per deelproject / thema. Het Bestuurlijk Overleg en werkgroepen worden ondersteund door een ambtelijk kernteam vanuit Gemeente Bronckhorst, aangevuld met expertise vanuit mede-overheden. Op basis van de resultaten van deze verkenning zullen de bestuurders van de genoemde projectpartners aan het eind van de verkenning in gezamenlijkheid beoordelen of zij een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) willen aangaan, uit te werken in Q2.
Deliverables	In de verkenningsfase worden in ieder geval de volgende aspecten onderzocht: • De scope, incl. beleidsruimte voor scopeverbreding t.b.v. interne verdien capaciteit • Gezamenlijke visie op Wat, Wie, Wanneer, Waarmee? • Raamwerk: externe projectorganisatie, benodigde infrastructuur, afspraken over o.a. maatschappelijke return • Onderliggende technische, operationele, financiële, juridische en maatschappelijke aspecten inclusief interne afhankelijkheden en risico's • Partnering, funding & businesscase • Mogelijkheden voor participatie en cocreatie • Plan van Aanpak (doelstellingen per fase, rollen en verantwoordelijkheden, proces, planning) Afhankelijk van de wensen van gebiedspartners kunnen hier aspecten aan worden toegevoegd. Uiteindelijk moet de verkenning resulteren in een samenvattende rapportage, op basis waarvan de gebiedspartners in Q2 een besluit kunnen nemen over (hun betrokkenheid en bijdrage in) het vervolgtraject. De verkenning krijgt geen gevolg als de gebiedspartners op basis van de verkregen inzichten niet tot een principebesluit (positief of negatief) over het vervolg kunnen komen.
Gebieds-afbakening	De opportuniteit ontstaat in Steenderen, vanuit de Dorpsenergieprocessen en de plannen voor procesinnovatie van bestaande bedrijven. Bij de vorming van deze (eerste) regiorotonde wordt gestreefd naar een integrale gebiedsontwikkeling voor het grondgebied van de gemeente Bronckhorst. Dit wel met de nadrukkelijke intentie om dit op termijn te exporteren / verbreden naar de regio (West-)Achterhoek.
Gebieds-partners	• Lokale bedrijven • Sité • Achterhoek Board / Ambassadeurs • Agem • Brenergie • Waterschap Rijn en IJssel, • Liander,

	• provincie Gelderland • Gelderse Energy Board, • Ontwikkelingsmaatschappij Oost NL • De inmiddels via de Towndeal aangehaakte ministeries (BZK, LNV en EZK) • Inwoners (o.a. via DorpsEnergieProcessen)
Kaders	
Financiële aspecten	Bovenop de inzet die we van de beoogd gebiedspartners vragen om de gezamenlijke verkenning tot een succes te maken is er in Q1 ca 100 K nodig voor technische expertise (40 K) en procesbegeleiding, strategie en communicatie (60 K). Deze worden gedekt uit de CDOKE gelden, bedoeld om de eigen organisatie te versterken voor het uitvoeren van taken rond klimaatdoelstellingen en energietransitie. Verkenningen en proceskosten vallen hier ook onder. Deze investering van 100 K in de verkenningsfase is nodig om een gezamenlijke basis te creëren van waaruit we in het vervolgtraject kunnen werken aan het bovenliggend doel: het mitigeren van de impact van netcongestie, energietransitie en meekoppelkansen voor de gebiedsontwikkeling.
Perspectief gemeentelijke betrokkenheid	Gemeente Bronckhorst neemt, met het oog op de publieke belangen, het initiatief om samen met gebiedspartners een verkenning te doen naar wenselijkheid en haalbaarheid van Raamwerk, regiorondes en onderliggende deelprojecten uit deze visie. Voorop staat dat een bredere basis nodig is om deze visie te realiseren. In de komende verkenningsfase (Q1), om van dit Bronckhorster initiatief een gezamenlijk initiatief te maken, heeft gemeente Bronckhorst nog een trekkersrol. Pas als er een gedragen gezamenlijke visie is op scope, rolneming, proces, bekostiging en risicoverdeling (vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst) kunnen we aan de slag met het opstapelen van een externe projectorganisatie en uitvoering van deelprojecten. In vervolgfases en binnen deeltrajecten wordt rolneming en bijdrage van de gemeente telkens opnieuw bepaald. Zoals schematisch getuurd in het processchema (p. 7) beogen we de randvoorwaarden te creëren waarmee private actoren uiteindelijk tot uitvoering komen. Zodra projecten zijn uitgevoerd treedt de overheid terug in zijn reguliere normerende rol. Uitzondering hierop vormt het raamwerk van afspraken; hier blijft een responsieve en verbindende rol voor de overheid weggelegd omwille van het bewaken van de publieke belangen.
Samenhang met andere trajecten en beleidslijnen	• Coalitieakkoord • Omgevingsvisie Bronckhorst twee keer zo mooi • Routekaart Bronckhorst Energieneutraal • TownDeal Sterke Streken • Visie 8RHK2030 • Aanpak Droogte Achterhoek & Liemers • Elke Druppel Telt • Ruimtelijke puzzel
Randvoorwaarden	• Commitment van gebiedspartners (m.n. bedrijven, Liander, Waterschap, departementen vanuit Towndeal, regio) voor verkenningsfase • Additionele expertise vanuit overheidspartners

Risicos en beheersmaatregelen in verkenning-fase	Uit de bestuursopdracht vloeien geen verdere verplichtingen of risico's. De exposure van gemeente Bronckhorst is in financiële zin beperkt tot de investering van additioneel C procesgeld. Samen met de reeds geïnvesteerde C procesgeld is de besteding van C aan de verkenning wel een risico. We gaan ervan uit dat het bijdraagt aan oplossingen voor de toekomst en dat het concept uitbreidbaar en kopieerbaar is naar andere regio's. De verkenning-fase is geslaagd als de gebiedspartners op basis van de verkenning tot een (positief of negatief) besluit over het vervolgtraject kunnen komen. De grootste risico's zijn gelegen in: • <u>De hoge tijdsdruk waaronder deze verkenning plaatsvindt</u> Gegeven de zich sluitende windows of opportunity moet de verkenning snel resultaat leveren, op basis waarvan private partijen hun investeringsbeslissingen kunnen nemen. Dit stelt enerzijds hoge eisen aan de te doorlopen verkenning, en anderzijds vraagt het om een gedragen, gezamenlijk proces. Het procesontwerp wordt, met inachtneming van de tijdsdruk, zoveel mogelijk in gezamenlijkheid vormgegeven. • <u>Tempoverschil c.q. onvoldoende commitment bij bedrijven</u> Zonder massa geen verdienmodel voor de regiorotonde. Op basis van verkennende gesprekken lijken bedrijven bereid hun lopende innovatieprocessen te temporiseren ter wille van deze verkenning. Primair is het zaak hier oog voor te houden; het proces en tempo van overheidspartners moeten hier op worden afgestemd. • <u>Politiek-bestuurlijk draagvlak</u> De bereidheid van de zijde van de (semi-)overheidspartners om te versnellen en actief te participeren in de komende verkenning. Deze is mede afhankelijk van plaatsing in context (netcapaciteit, gebiedsopgaven) en van de procesopzet, ook in relatie tot aanpalende processen (RES / GEIS etc.). Communicatie en procesopzet worden daarom in samenspraak met cluster strategie vormgegeven.
Risico's in vervolgtraject	Voor het vervolgtraject zien wij de volgende risico's, die in de verkenning dienen te worden meegenomen om tot een gedragen besluitvorming te komen: • <u>Geen commitment / extern budget voor Q2</u> CDOKE gelden zijn afdoende om externe uren te dekken gedurende Q1, en dan nog resteert er budget voor Q2 e.v.. Tegelijk geldt dat Bronckhorst deze visie niet alleen kan en wil realiseren. Naar verwachting is er pas tegen het eind van Q1 duidelijkheid over cofinanciering door mede-overheden. Als er eind Q1 geen commitment / budget is, loopt voortzetting van het project gevaar. Inmiddels zijn onze overheidspartners zich hiervan bewust; vanuit de TownDeal wordt gepoogd om eind februari een voorschot op toekomstige subsidies voor deelprojecten (inclusief overhead voor verkenning en raamwerk) te bieden. • <u>Haalbaarheid en wenselijkheid niet aangetoond</u> Een Regiorotonde is de meest kansrijke optie voor leveringszekerheid en energietransitie. Mocht aan het eind van de verkenning blijken dat deze Regiorotonde toch niet haalbaar is, hebben we C (CDOKE) middelen uitgegeven aan het onderzoeken van het meest kansrijke handelingsperspectief. Dat is, gegeven het gebrek aan alternatieven, vooral slecht nieuws voor de leveringszekerheid. Het geld is echter besteed aan waar het voor bedoeld was.

	• <u>Samenhang tussen deelprojecten</u> In de basis is er interne verdien capaciteit; de vraag is of afspraken gemaakt kunnen worden over maatschappelijke aanwending daarvan, bijvoorbeeld voor meekoppelkansen. Ook in operationeel opzicht zijn er barrières te slechten. Het doorlopen van een gezamenlijk proces moet hieraan bijdragen. • <u>Wet- en regelgeving</u> Bestaande fiscale en milieuregels belemmeren de interne verdien capaciteit, o.a. vrijstelling energiebelasting bij intern salderen, RAV erkenning voor individuele boeren (zodat de geleverde mest tot vermindering van uitstoot leidt) en de inzetbaarheid van digestaat. Via TownDeal en eigen kanalen zullen we het Rijk (experimenteer)ruimte vragen.
Informatie-voorziening & communicatie	Via een actieve informatievoorziening wordt de gemeenteraad op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen. Verkend wordt op welke wijze de raad in de toekomst het beste kan worden geïnformeerd en betrokken. Communicatie is in voorbereiding en wordt afgestemd met beoogd partners.
Vervolg	De overeenstemming op hoofdlijnen moet zich in Q2 vertalen in besluitvorming over Samenwerkingsovereenkomst (inclusief cofinanciering) tussen gebiedspartners. Gegeven de doorlooptijd van overheidsbesluitvorming kan de besluitvorming op zijn vroegst tegen de zomer worden afgerond. De tussentijd kan worden benut om de oprichting van de projectorganisatie voor te bereiden, zodat de Planuitwerkingsfase zo spoedig mogelijk kan worden gestart. (NB. binnen deelprojecten kan, zeker als geen actieve rol van overheden vereist is, het tempo hoger liggen) Na iedere fase volgt een go / no go beslissing waarbij de betrokken partijen besluiten of, en zo ja hoe, met welke bijdrage en in welke rol zij verder willen met deze ontwikkeling. Schematisch ziet het vervolgproces er als volgt uit:

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld